చిన్నకథ

1

ఒకప్పుడు అభినవాంధ్రభోజుడు ఆనంద గజపతి మహారాజులుంగారు పండితగోష్ఠిలో వుండగా, 'శాస్త్రులు గారిది పాండిత్యం సంపాదించడం గొప్ప దా? కవిత్వం చెప్పడం గొప్పదా?' అనే విషయాన్ని గురించి పెద్ద చర్చ జరిగింది సభలో గొప్ప పండితులూ ఈనారు; కవులూ ఉన్నారు; ఆ రెండింటా గట్టి వారూ ఉన్నారు.

ఎవరికి తోచిన అభిప్రాయాలు వారు వెలడించారు. కొల్లూరు కామశాస్త్రులు గారు మాత్రం తమ అభిప్రాయాన్ని వెల్లడించలేదు.

ఆయన గొప్ప పండితులు. ఆయన మాట మీద మహారాజులుంగారికి గురి యెక్కువ. ఆయన అభిప్రాయం ఏమిటో తెలుసుకుందామని ప్రభువు ఆయనవైపు దృష్టి మరల్చారు.

కామశాస్త్రి గారు సమాధానం చెప్పక తప్పింది కాదు తన అభిప్రాయం ఫలానా అని చెప్పకుండా ఒక సంఘటనను ఆయన జ్ఞప్తికి తెస్తూ యిలా అన్నారు—

"ఈ విషయంలో వెంకటి సంఘటనను ఒకదానిని జ్ఞప్తికి తెస్తాను. వెనుక చంద్రగిరి ప్రభువు వెంకటపతి రాయలవారు తన ఆస్థాన విద్వాంసులు అప్పయ్య దీక్షితులు

శ్రీ

బులుసు వేంకట రమణయ్య

గారితోనూ, ఆ స్థానకవి చెల్వపిళ్ళ గారితోనూ కలిసి ఒకవాడు సాయంత్రం దేవాలయానికి వెళ్ళారట! దేవాలయంలో గర్భగుడి, మండపాలకు ప్రదక్షిణం చేస్తూ ఈ ప్రదక్షిణం పూర్తి అయేసరికి మీ రిద్దరూ భగవంతుని గురించి ఒక శ్లోకం రచించి వుంచాలి. ఆ శ్లోకాలతో ఈ రోజు భగవంతుడిని స్తుతించి పూజచెయ్యి వలసినదే" అన్నారు. ప్రదక్షిణం పూర్తిచేసి వచ్చేసరికి విళ్ళగారు శ్లోకం తయారుచేసి, ప్రభువులకు వినిపించారు. దీక్షితులు గారు మాత్రం శ్లోకం కట్టలేదు. ప్రభువు దీక్షితులు గారిని పద్యాన్నిగురించి ప్రశ్నింపగా, ఆయన మనలేమీ సమాధానం చెప్పక, "పిళ్ళ: కవిరహం విద్వాన్" అని మాత్రం అన్నారట! వీన్నిబట్టి కవిత్వం, పండితుడికూ వున్న తేడాను గ్రహించి రాయలవారు తాను దీక్షితులవారిని శ్లోకం రచించవలెనని కోరడమే తప్పని తెలుసుకుని క్షమాపణ వేడారట

ఇలా చెప్పి శాస్త్రిగారు ఊరుకోగా,

డాల్డియా కాఫీ
న్యాయమైనది, సరసమైనది
&
చికరీ
పెల్లింగ్ ఏజంట్లు కావలెను
డాల్డియా లిమిటెడ్
టి. నగర్ - మద్రాసు.

12 రూపాయల బోనసు
యూనిట్ ఫీమా మీదను, తృప్తికరమైన బోనసు యితర వాలిసింగ్ మీదను ఇవుపే డివిడెండుదక్కినవి
బొంబే మ్యూచువల్
కైస్ అస్యూరెన్సు సొసైటీ లి॥
హెడ్ ఆఫీసు: బొంబాయి-1
స్థాపితము 1871.
ప్రతివారిని హోల్డు ఒక షేర్ హోల్డు.

జంతు హెపోఫెర్రమ్
(HEPO FERRUM)
రక్తహీనతలకు బలము కలుగజేయుటలోను, జీర్ణశక్తిని పెంపొందించుటలోను, రక్తక్షయమును నిర్మూలించుటలోను, పురాణబ్రాహ్మణులను హోగొట్టుటలోను అద్వితీయమైనది. ఇంతటియేగాక మాతృరక్షణము, బలమును వృద్ధిచేయును.
సుమారు 2 డో 2.0.0, 4 డో 3.14.0, 6 డో. 5.12.0.
ఆంధ్రదేశమునందలి జంతు ఏజంట్లవద్దనున్ను, ఇతర మందుల షాపులలోను కొనుడు
దా వెదర్ అండ్ కో.
113, వైనియప్ప నాయకన్ వీధి,
మద్రాసు-3.
బ్రాంచి:-
10, 94, మెయిన్ బజారు రోడ్డు,
విజయవాడ.
ZANDU

ప్రభువులు "మీరు చెలరిచ్చినది బాగా వుంది. మీకు కవిత్వంకంటె పాండిత్యమే మనమైనదని తోస్తున్నది. అయినా క్రమక్రమంగా పాండిత్యానికి గౌరవం తగ్గిపోతున్నది. కవిత్వానికి ప్రచారం ఎక్కువౌతున్నది. శాలలను అవ్వాకులూ, చెవ్వాకులు కూడి, వ్రాసిన వాళ్ళంతా కవులయిపోతున్నారు. మనం శాస్త్ర విద్యార్థులకోసం తగిన పరిశ్రమ చెయ్యవలసి ఉన్నది. దీనికి అనువైన మార్గం ఏదో ఆలోచించండి" అని అన్నారు పండితులంతా ఆలోచనలో పడ్డారు

కామ:—మనం శాస్త్రాల్లో పరీక్షలు ఏర్పాటుచేస్తే బాగావుంటుందనుకుంటాను. పరీక్షలలో ఉత్తమంగా నెగ్గినవారికి ఎక్కువ బహుమానం ఏర్పాటుచేస్తే చాలా మంది పరీక్షకు వస్తారనీ, ఈ విధంగా శాస్త్రాలు పాలప్రవచనాల్లో ఉంటాయనీ చెప్పవచ్చు.

ఆనంద:— శాస్త్రులుగారు చెప్పినది బాగానే ఉంది. శాస్త్రాలలో పరీక్షలంటూ పెడితే, వాటిలో మనమే మన ప్రాంతంలో మొదటివాళ్ళం కావాలము. బాగా పరీక్ష ఇచ్చినవారికి బహుమానం యివ్వడమనేది ఒక ఘనకార్యంకాదు అయినా ప్రతి మలో అందరిలోనూ ఉత్తమంగా నెగ్గిన ఒక వ్యక్తికే బహుమానం యివ్వడం మంచిది. బహుమాన్ల సంఖ్య హెచ్చు యినకొద్దీ శ్రద్ధ తగ్గిపోతుంది. అయితే ఎలాటి పరీక్ష శాస్త్రులు గారికి నచ్చినట్లు? వ్రాతమూలకమా? మౌఖికమా?

కామ:—వ్రాతపరీక్ష. అయితే నే అందర్నీ సమానంగా పరీక్షించినట్లు అవుతుంది. ఆ వ్రాతవిషయంలో ఏమైనా అనుమానం వుంటే ఆ మీద మౌఖికపరీక్షను గురించి ఆలోచించవచ్చును.

ఆనం:—సరే, అలాగే ఏర్పాటు చేయించాము. మొదట్లో వ్యాకరణశాస్త్రంలోనే పరీక్షలు ఏర్పాటు చేద్దాము. పరీక్ష లో ఆ త్యుత్తమంగా నెగ్గిన అభ్యర్థికి మంచి బహుమానం ముట్టజెప్పబడుతుంది. సాధారణంగా నెగ్గిన వారికి యోగ్యతాపత్రాలు ఇవ్వబడుతాయి. ఈ సంగతి అందరికీ తెలియజెప్పండి. పత్రికలోనూ ప్రకటిద్దాము.

2

అనుకున్న ప్రకారం పరీక్ష జరిగింది.

పరీక్ష కాలపరిమితి నాలుగు గంటలు విషయం వ్యాకరణ శాస్త్రం; గ్రంథాలు- పరిభాషేందు-శబ్దేందుశేఖరాలు. పరీక్షకు రమారమి ఏభయిమంది హాజరయ్యారు ఇరవైయేళ్ళ యువకులు మొదలుకొని, అరవైయేళ్ళ వృద్ధులు దాకా బహుమానం ఆశించి వ్యాకరణ పండితులు చాలా మంది పరీక్ష ఇచ్చారు.

ఆనందగజపతి ప్రభువు బహుమానం ఇచ్చేటట్లు నాటించినందున అది చాలా విలువైన బహుమానమై వుంటుందనీ, విలువ సంగతి తెలుపలేనన్నా-అలాంటి విద్యార్థి భువినవల్ల బహుమానం పొందడమే ఒక ఘనత అని చాలామంది అభిప్రాయం! అందువల్లనే కొన్నుబల తిరిగిన పండితులంతా పరీక్షకు సిద్ధపడ్డారు.

ప్రభువుల ఆస్థాన పండితులలో కొందరికీ, సంస్కృత పాఠశాలలోని పండితులకీ కూడా పరీక్షలో పాల్గొనాలనే కుతూహలం లేకపోలేదు. అయినా వారిలో కొందరు పరీక్షాధికారులు కావడంవల్లా, పాఠశాలలోని అధ్యాపకులు పరీక్ష ఇవ్వడం ప్రతిష్ఠకు భంగం అని తోచడంవల్లా వారెవ్వరూ పరీక్షకు హాజరుకావడం లేదు.

పరీక్షకు సమాధానాలు దేవనాగరి లిపిలోనే వ్రాయాలనే నియమం లేదు తెలుగు లిపిలోనైనా వ్రాయవచ్చును ఏమంటే - ఆంధ్రదేశంలో చాలామంది గట్టిపండితులున్నా, వాటిగ్రంథాల నన్నిటినీ స్వయంగా వ్రాసుకుని అధ్యయనం చేసేవారు. వారికి దేవనాగరిలిపితో పరిచయం తక్కువ. అలాంటివారి సౌకర్యం కోసం ఈ యేర్పాటు చేయబడింది.

పరీక్షలు అయిపోయాయి.

సమాధానపత్రాలను దిద్ది గుణాలను నిర్ణయించి అభ్యర్థుల యోగ్యతలను నిర్ణయించడానికి ఆస్థానవిద్వాంసులు శ్రీ కొల్లూరు కామశాస్త్రిగారూ, మైసూరు భీమాచార్యులుగారూ నియమింపబడ్డారు వారిద్దరూ అతి జాగ్రత్తగా పరిశీలించి దిద్దారు.

కాని, ఒక చిక్కు వచ్చింది.

ఇద్దరు అభ్యర్థులకు ఒక్కమూదిరిగా గుణాలు. నూటికి తొంభై శాలుగు వచ్చినవి ఈ త్రిముని నిర్ణయించడానికి ఎలాగూ విలుకోపోతున్నాయి. ఇద్దరిని నిర్ణయించవలసి వస్తున్నాడని వారికి ఆందోళన కలిగింది.

వారిలో ఒక అభ్యర్థి యిరవై యేళ్ళ యువకుడు. అప్పుడే కాశీలో పఠించి వ్యాకరణశాస్త్రం భాష్యాం తం అధ్యయనం చేసి వచ్చిన మహాబుద్ధి కాండో ఆయన ఏభైయేండ్ల నడివయస్సువాడు ఆయన చాలా కాలం నుంచి మహారాజులుంగారిని ఆశ్రయించుకుని వున్నవాడు. మీ యిద్దరిలో ఎక్కువ తక్కువలు నిర్ణయించడం సాధ్యం కాలేదు. బహుమతి మాత్రం ఒక్కరికే యివ్వాలనీ, ఒక్కరినే ఉత్తమునిగా నిర్ణయించాలనీ ప్రభువుల ఆజ్ఞ; ఈ పరిస్థితి అంతా మాకు అయోమయంగా ఉన్నది. రీ పలహా ఏమిటో తెలప గోరుతున్నాం.

యువ—నువ్వుకూడా అయితే, నా దగ్గరకి బాగులేదనో, రివన సరిగా లేదనో కొన్ని గుణాలు పరీక్షకులు తగ్గించవచ్చును.

భీమా—అది న్యాయ విరుద్ధం! పరీక్షకులు తన్ని నిర్ణయాలు చెయ్యకూడదు.

యువ-అయితే, మీయిష్టం! మాయిష్టం ప్రకారం బహుమానం నిర్ణయించమని చెప్పండి.

భీమా-అది పక్షపాతం అనిపించుకోగూడదు నువ్వు దీనికైనా పరిష్కారాలు చెప్తావని అనుకుంటూ వుంటే-మమ్మల్ని తికమకలు పెడుతున్నావు కదమా!

యువ-ఎంత మాట! పెద్దలను ధిక్కరించడం మహాపరాధం! అది నా జన్మలో జరగదు మనుష్యుల యోగ్యతను నిర్ణయించడానికి ఒక్కవిద్యే కొలబద్ద కాదు విదేశవాసంవల్ల శాస్త్రం అనుభవానికి వచ్చిన వాళ్ళు తక్కువ. బహుమానం యిచ్చే విషయం గురించి కూడా ఆలోచించి చూడాలి. పరీక్షకులకు ఆ యువకులలో లోపం కనిపెట్టడం సాధ్యం కాలేదు.

భీమా—నాయనా! నువ్వు చాలా బుద్ధిమంతుడవు పెద్దల విషయంలో వినయవిధేయతలు కలవాడవు ఒక్క విషయములో నీ పలహా తీసుకుందామని నిన్ను పిలిపించాము. నువ్వు బాగా ఆలోచించుకుని మరీ నీ అభిప్రాయం చెప్పు.

యువ—చిత్తం, చిత్తం.

భీమా—ఈ పరీక్షలో యిద్దరికీ నూటికీ తొంభైశాలుగు గుణాలు వచ్చాయి; అందులో నువ్వొకడవు. కాండో ఆయన వయసుమీరిన రామశాస్త్రులు గారు; ఆయన చాలా కాలంనుంచీ మహారాజులుంగారిని ఆశ్రయించుకుని వున్నవాడు. మీ యిద్దరిలో ఎక్కువ తక్కువలు నిర్ణయించడం సాధ్యం కాలేదు. బహుమతి మాత్రం ఒక్కరికే యివ్వాలనీ, ఒక్కరినే ఉత్తమునిగా నిర్ణయించాలనీ ప్రభువుల ఆజ్ఞ; ఈ పరిస్థితి అంతా మాకు అయోమయంగా ఉన్నది. రీ పలహా ఏమిటో తెలప గోరుతున్నాం.

యువ—నువ్వుకూడా అయితే, నా దగ్గరకి బాగులేదనో, రివన సరిగా లేదనో కొన్ని గుణాలు పరీక్షకులు తగ్గించవచ్చును.

భీమా—అది న్యాయ విరుద్ధం! పరీక్షకులు తన్ని నిర్ణయాలు చెయ్యకూడదు.

యువ-అయితే, మీయిష్టం! మాయిష్టం ప్రకారం బహుమానం నిర్ణయించమని చెప్పండి.

భీమా-అది పక్షపాతం అనిపించుకోగూడా?